

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการวิจัย

๔.๑.๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาทิสสูตร

จากการศึกษาเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาทิสสูตร สรุปได้ว่า อาทิสสูตร คือ พระสูตรที่ว่าด้วยประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคทรัพย์ หรือ เหตุผลที่อริยสาวกควรยึดถือในการที่จะมีหรือครอบครองโภคทรัพย์ ปรากฏอยู่ใน พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต เล่มที่ ๒๒ มุณฑาราวรรค หมวดว่าด้วยพระเจ้ามุนีราช ข้อที่ ๔๑ หน้าที่ ๖๔ – ๖๖ โดยพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมนี้แก่นาถบิณฑิกเศรษฐี ณ พระเชตะวันมหาวิหาร กรุงสาวัตถี ซึ่งเหตุเกิดแห่งพระสูตรนี้จัดเป็น ปรัชมาสยะ (เป็นไปตามอริยาศัยของผู้อื่น) คือ สอดคล้องกับอริยาศัยของอนาถบิณฑิกเศรษฐีผู้เป็นพ่อค้าและยินดีในการทำทาน อีกทั้งท่านมีอริยาศัยยินดีในการให้ทานเป็นประจำ สำหรับเนื้อหาในพระสูตรมีความตรงประเด็นกับเรื่องการปฏิบัติทรัพย์ โดยเป็นสิ่งจำเป็นและเหมาะสมกับอนาถบิณฑิกเศรษฐีในฐานะเป็นคหบดีและพ่อค้าที่ต้องเกี่ยวข้องกับโภคทรัพย์โดยตรงและตลอดเวลา ส่วนรูปแบบของพระสูตรจัดเป็นแบบสากัจฉา คือ สันทนธรรมแบบไม่มีพิธีการ และอยู่ในรูปของร้อยแก้ว (กัชชะ) หรือความเรียงที่เป็นคำรายงานถึงเวลาและสถานที่ (กาลเทศะ) ทั้งนี้ประเด็นสำคัญในอาทิสสูตร ได้แก่ หลักการปฏิบัติต่อทรัพย์ คือ การแสวงหาทรัพย์ การใช้จ่ายทรัพย์ และคุณค่าที่ได้รับ

๔.๑.๒ วิเคราะห์หลักปฏิบัติต่อทรัพย์ในอาทิสสูตร

โภคทรัพย์มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ เนื่องจากเป็นปัจจัยอุดหนุนชีวิตให้มนุษย์มีความสุขสะดวกสบาย และเอื้ออำนวยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างดีงามถูกต้องและราบรื่นตลอดจนเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงจุดหมายชีวิตที่สูงและดีงามกว่า การปฏิบัติต่อทรัพย์ทั้งการแสวงหาและการใช้จ่ายทรัพย์จึงควรเป็นไปอย่างถูกต้องชอบธรรม จึงจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของทรัพย์และผู้อื่นอย่างแท้จริง แต่แม้ว่าโภคทรัพย์จะมีคุณค่าและจำเป็นต่อชีวิตมากมายเพียงใด ก็ย่อมมีโทษอยู่ด้วยถ้าหากบุคคลปฏิบัติต่อทรัพย์อย่างผิดวิธี บุคคลจึงควรมีหลักการปฏิบัติต่อทรัพย์ให้ถูกต้อง ซึ่งหลักปฏิบัติต่อทรัพย์ที่ปรากฏในอาทิสสูตรได้อธิบายถึงการแสวงหาทรัพย์และการใช้จ่ายทรัพย์ กล่าวคือ การแสวงหาทรัพย์ต้องเป็นการประกอบ

สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบทั้งทางกาย วาจาและใจ หรือก็คือ การแสวงหาทรัพย์ตามหลัก กุศลกรรมบถ ๑๐ และด้วยความขยันหมั่นเพียรของตน ตลอดจนเว้นขาดจากการประกอบอาชีพที่ ผิดทุกชนิด อันจะเป็นเหตุให้เกิดการเบียดเบียนทำลายชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและผู้อื่น ครั้นได้โภคทรัพย์มาแล้วก็เก็บรวบรวมไว้ไม่ให้เสื่อมสูญหายไปทางที่เป็นโทษ คือ ปิดหนทาง เสื่อมแห่งโภคทรัพย์ทุกประเภทอันได้แก่อบายมุขทั้งหลาย ขณะเดียวกันการแสวงหาทรัพย์ต้อง ประกอบด้วยปัญญาทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อให้การประกอบกิจการงานเกิดผลสำเร็จและเป็นไป ในทางที่ถูกต้องชอบธรรม เมื่อได้ทรัพย์มาแล้วก็ควรใช้จ่ายทรัพย์เพื่อเลี้ยงตนเองและผู้อื่นให้เป็น สุข ไม่ควรเก็บสะสมไว้เฉย ๆ โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ซึ่งการเลี้ยงบำรุงตนเองให้เป็นสุข ต้องเป็นการใช้จ่ายทรัพย์ด้วยความพอคิพอประมาณและพิจารณาถึงคุณค่าแท้ และควรใช้จ่ายทรัพย์ เพื่อเลี้ยงบำรุงบุคคลต่าง ๆ ให้เป็นสุขด้วย จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มบุคคลในอาทิยสูตรบางกลุ่ม มีความสอดคล้องกับหลักปฏิบัติบำรุงต่อบุคคลต่าง ๆ ในหลักทิส ๖ จึงอาจกล่าวได้ว่า แนวทางการ ใช้จ่ายทรัพย์ในอาทิยสูตรเป็นการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อบำรุงตนเองและบุคคลในทิสทั้ง ๖ ที่อยู่รอบตัว เราให้เป็นสุข ส่วนคุณค่าที่ได้รับจากการปฏิบัติต่อทรัพย์อย่างถูกต้องคือการได้รับความสบายกาย สบายใจหรือความสุขของคฤหัสถ์ทั้ง ๔ ประการ ซึ่งจะไม่เดือดเนื้อร้อนใจจากการกระทำผิดที่ก่อ ความเดือดร้อนในภายหลัง และบรรลุประโยชน์หรือเป้าหมายของชีวิตทั้งในปัจจุบันและในเบื้อง หน้าเพื่อเป็นหลักประกันที่ดีของชีวิต ในขณะที่มีชีวิตอยู่ก็ได้รับความชื่นชมสรรเสริญถึงการ ประพฤติตนเป็นคนดีและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ครั้นละโลกแล้วก็ย่อมไปบังเกิดในสุคติโลก สวรรค์ด้วยกายและจิตใจที่ผ่องใส สะอาด บริสุทธิ์ ทั้งนี้ได้ยกกรณีตัวอย่างบุคคลทั้งในสมัย พุทธกาล (อนาถบิณฑิกเศรษฐี) และในสมัยปัจจุบัน (ดร.บุญยง ว่องวานิช) เพื่อแสดงการปฏิบัติต่อ ทรัพย์ที่ถูกต้องอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

๑) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของภาครัฐ : ควรกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ที่ เป็นบทลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอย่างชัดเจนและเสมอภาค พร้อมทั้งนำเสนอออกสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ แผ่นพับ หนังสือคู่มือ เป็นต้น เพื่อให้ได้รับทราบกันอย่างทั่วถึง เช่น ผู้ที่ประกอบ อาชีพที่ผิดกฎหมายและไม่เป็นธรรมแก่สังคม รวมทั้งที่ส่งผลเสียหายแก่สังคม ดังที่ปรากฏให้เห็น กันบ่อยครั้งจำพวกธุรกิจที่ปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมจนสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน หรือ พวกที่ค้าขายสิ่งผิดกฎหมายจำพวกยาเสพติด ธุรกิจที่เอารัดเอาเปรียบแรงงาน เป็นต้น ขณะเดียวกันก็ต้องร่วมกันรณรงค์ส่งเสริมหรือยกย่องคุณงามความดีของผู้ที่ประกอบอาชีพด้วย

ความสุจริต และใช้จ่ายทรัพย์สินของตนเพื่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม เพื่อให้เป็นแบบอย่าง
คนดีที่สังคมควรปฏิบัติตาม

๒) ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐกิจและประชาชน : การแสวงหาทรัพย์สินด้วยการประกอบ
สัมมาอาชีพจะนำมาซึ่งความมั่นคงของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน อีกทั้งไม่ก่อความ
เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่นอย่างแน่นอน แต่ต้องอาศัยความอดทนต่อการฝึกฝนและอาจต้องใช้
เวลาระยะหนึ่งซึ่งคงไม่รวดเร็วอย่างการประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การประกอบ
อาชีพที่ถูกต้องย่อมทำให้ได้รับความสุขทั้งกายและใจ รวมทั้งสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ด้วยความ
ภาคภูมิใจโดยไม่ต้องระแวงภัยที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนภายหลัง นอกจากนี้การใช้ทรัพย์สินเพื่อให้ผู้อื่น
เป็นสุขก็ย่อมทำให้ได้รับความสุขที่แท้จริงทั้งกายและใจเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นความสุขที่ประณีตและ
งดงามกว่าการแสวงหาความสุขเพียงลำพัง

๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย : ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการศึกษา
เปรียบเทียบหลักปฏิบัติต่อทรัพย์สินตามหลักพระพุทธศาสนากับศาสนาอื่น ๆ ว่ามีความเหมือนและ
ความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง หรือศึกษาการปฏิบัติต่อทรัพย์สินที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาโดย
ทำการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จในชีวิต รวมทั้งเป็นที่ยอมรับและ
รู้จักกันดีในสังคม ว่ามีหลักการในการแสวงหาทรัพย์สินและการใช้จ่ายทรัพย์สินอย่างไร และเกิดผล
อย่างไรบ้างเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น